

TELEVİZYONUN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- **"İdeoloji görüntülerin içinden geçer"**

Douglas Kellner

Televizyonun toplumumuzdaki yeri

Günümüzün en yaygın kitle iletişim aracı olan televizyon insanlara bir yandan hem görsel hem de işitsel uyararı bir arada sunarken, bir yandan da gerçek dünyalardan sanal dünyalara kadar bir çok durumu göstermektedir. Bunların sonucu olarak da dünyaya açılan bir çeşit pencere görevini üstlenerek bir çok evde baş köşede yer alan bir alet olmuştur.

- Evrensel bir araç olan televizyonun etkileri de genellikle evrenseldir.
- Ancak her toplum ve kültüre göre televizyonun etkileri bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Ülkemizde de son yirmi yıl içerisinde televizyonun maddi açıdan ucuzlaması ve herkesin alabileceği bir fiyata inmesi, özel kanalların açılması, kablolu yayınların yaygınlaşması televizyonun bireyler üzerindeki etkilerinin arttığı araştırmalarla kanıtlanmıştır.

- Okuma ve Düşünme geleneğinin yerleşmediği toplumlarda televizyondan etkilenme çok daha yoğun olur.
- Çocuk günümüzde ilk günden itibaren televizyonla iletişime girmektedir.

Kitle İletişim Araçlarının İşlevleri

- Bilgilendirmek,
- Haber vermek,
- Mal ve hizmet tanıtımı yapmak,
- Eğlendirmek

Televizyonun günümüzde;

😊 Eğlendirme

☹ Tüketme

amacı kalmıştır.

- Fransa'da çocukların % 30'u her gün 3 saat 28 dakika televizyon seyrediyor,
- 2 yaşındaki çocuklar televizyon açmayı biliyor,
- 3 yaşındaki çocuklar her gün televizyona seyrediyor (Revue,1998).

Ege Üniversitesi'nce 1997 yılında yapılan bir araştırmada

Çocukların

% 56'sı günde 2 saat,

- % 44'ü de üç saat televizyon seyrediyor

Çocukların Televizyondan Etkilendikleri Konular

- ➔ Tüketim toplumu bireyi olmaları üzerine etkileri,
- ➔ Cinsel kimliğin oluşması ve karşı cinsle olan ilişkiler üzerine etkisi,
- ➔ Anne ile ilişkisi üzerine etkisi,

- ➔ Baba ile ilişkisi üzerine etkisi,
- ➔ Şiddet eğilimlerine etkisi,
- ➔ Okumaya, düşünmeye ve başarıya etkisi,
- ➔ Kültürel yabancılaşmaya etkisi,

- ➔ Dildeki yozlaşmaya etkisi
- ➔ Kendi kimliklerinin bağımsız ve özgün bir biçimde oluşmasına etkisi
- ➔ Çocukluğun yitirilişi ve masumiyetin yokoluşuna etkisi

Tüketim toplumu bireyi olmaları üzerine etkileri

- TV her bir çocuğa tüketim toplumu hale getirmektedir.
  - Tüketim toplumu bireyi salt tüketmekle kalmaz, değer yargıları, ilişki biçimlerini ve kişiliğe yönelik pek çok şeye değiştirir.
-
- Şiddetten daha tehlikeli olabilir.

Reklam endüstrisi çocukları hedef almıştır.

Nedenleri;

- ◆ Çocuğun elinde eskisinden daha fazla para olması
- ◆ Marka seçimlerinde aileyi etkilemesi
- ◆ Marka sadakatini aşılamanın çocuklarda kolay olması

Reklamlarda yer alan sloganların, mesajların altında mutlu hayatlar vadedilmekte ve bu hayata ulaşmanın tek yolunun o ürüne sahip olmaktan geçtiği mesajı verilmektedir.

Dolayısıyla çocuk, çalışmak, başarılı olmak, erdemli olmak gibi insani boyuttaki pek çok değer yargısının yerine salt tüketerek mutlu olunacağı yolundaki düşünceye inandırılmaktadır .

Reklamlarda kullanılan ürünün satılması için pek çok değerler kullanılmakta iletilen mesajlar kanalıyla da pek çok kimlik, ilişki ve değer yargıları ters yüz olmaktadır.

Cinsel kimliğin oluşması ve karşı cinsle olan ilişkiler üzerine etkisi

- ★ Pek çok çizgi filmde dikkati çeken bir özellik de cinsiyet rol tanımlamaları olmaktadır. Bu tanımlamalarda çocuklar, bir kadın yada erkek olarak nasıl olmaları gerektiğine ilişkin oluşturulmuş ideal tipleri görmektedir.
- ★ Çocuklarda bu tiplere göre beyinde kadın erkek imajı yerleşmektedir.

Anne ile ilişkisi üzerine etkisi

★ ocuk televizyonda izlediği kadın ve erkek rol tanımlamaları çerçevesinde bir anne görmek istemektedir.

★ Reklamlarda, çocuğunun sağlığını ve mutluluğunu düşünen tüm annelerin hangi ürünleri kullanması gerektiği bilinçaltına öylesine şıringalanmaktadır ki bu ürünleri kullanmayan anneler, çocuklarını düşünmeyen kötü annelerdir imajı verilmektedir.

Tüm bunlar da çocuğun anneyle olan iletişimini olumsuz yönde etkileyen faktörlerdir.

Baba ile ilişkisi üzerine etkisi

Özellikle reklamlar aracılığıyla mutluluğun tek yolunun çok nesneye sahip olmak, yada çok tüketmek olduğu aktarılır bizlere. "İnsanlar ne kadar çok Őeyi olursa o kadar çok mutlu olacağını sanır. Bu anlamda da evin geçimini sağlamakla yükümlü olduğu enjekte edilen baba, daha çok nesne alamazsa, yada çocuklarının daha fazla tüketmelerini sağlayamazsa, onların mutluluğunu sağlayamayan bir baba konumuna düşürülmektedir.

Şiddet eğilimlerine etkisi

- Şiddet öğesinin yer aldığı görüntüler, salt çocuk yada yetişkin değil , tüm yaş gruplarına yönelik programlarda yer almaktadır.
- Bu da **ŞİDDETİN SIRADANLAŞTIRILMASI** gibi çok tehlikeli bir olguyu beraberinde getirmektedir.

- ◆ Çocuk zihinsel süreçlerindeki özelliklerinden dolayı izlediklerini yetişkinler gibi algılayamamakta ve bu yüzden farklı etkilenmektedir.
- ◆ Çocuk izlediklerinin gerçek mi? hayal mi ? Yetişkinler kadar kolay algılayamaz.

- ◆ Bazı çizgi filmlerde karakterler onca şiddetten sonra ayağa kalkabilmektedir. Yani orada uygulanan şiddetin zarar vermediği gibi bir algılama da söz konusu olabilmektedir.

Okumaya, düşünmeye ve başarıya etkisi

- ◆ Çocuk televizyona soru sormamakta, açıklama isteyememekte ve itiraz edememektedir. Çocuk televizyona maruz kalmaktadır, çünkü etkileşim tek yönlü bir biçimde gerçekleşmekte, yani sadece televizyondan çocuğa doğru olmaktadır.

- ◆ Çocuğun aşırı bir biçimde televizyon izlemesi, onu okumaktan, sinema ve tiyatroya gitmekten, hatta çoğu kez oyun oynamaktan bile yoksun bırakmaktadır. Çocuğun sosyal ilişkileri zayıflamakta ve ie kapalı bir hale gelebilmektedir.

- ◆ Televizyon izlenirken programların sık sık reklamlarla kesilmesi, dikkatin sürekliliğinin yitirilmesine yol açmakta, yoğunlaşma kapasitelerinin bozulmasına neden olmaktadır.
- ◆ Televizyon şiddetin de ötesinde çocuğun kişisel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Kültürel yabancılaşmaya etkisi

- ◆ Çocuklar, kendi öz kültür ürünleri ile değil, başka ülkelerde üretilen kahramanlar ve farklı değerlerin işlendiği programlarla büyümektedirler. Bu da çocukları kendi ulusal kültürümüze yabancılaşmayı doğurmaktadır.

Kendi kimliklerinin bağımsız ve özgün bir biçimde oluşmasına etkisi

- ◆ Çoğu kez hayran olduğu kahraman yada karakterler, büyüünce olmak istediği kişidir. Böylece çocuk kendi kişisel bilinci, çalışması yada yetenekleri ile değil, tamamen farklı etkilenmelerle büyüünce "O" (o her neyse) olmak istemektedir.

Çocukluğun yitiriliŖi ve masumiyetin yokoluŖuna etkisi

- Tüketim ve Ŗiddet baŖta olmak üzere tüm bu etkilenmelerin sonucu artık eski çocuklara benzeyen çocukları görebilmemiz neredeyse olanaksız hale gelmiŖtir. Giysileri, tüketimleri, tavırları, yok olmaya baŖlayan oyunları ve nesneleŖtirilen minicik bedenleriyle artık çocukluk yok olmaktadır. Çocukluğun yok olmaya baŖlamasıyla da çocukla özdeŖ, insanların o dönemine atfedilen "masumiyet " de giderek ortadan kaybolmaya baŖlamıŖtır.

YAPILMASI GEREKENLER

Günümüzde televizyonlu bir yaşamdan kaçışın pek de mümkün olmadığı bu durumda **AİLELERİN ÇOCUKLARINA İYİ BİR TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIĞI KAZANDIRABİLMESİ** için dikkat edilmesi gereken bazı noktalar şu şekilde sıralanabilir:

Çocukların günde kaç saat televizyon izlediği belirlendikten sonra bu süre aşamalı şekilde azaltma yoluna gidilebilir. Çocuk yetişkini örnek aldığı için yetişkinlerinde televizyon izleme alışkanlığını gözden geçirdikten sonra çocuklar için olumlu model olabilecek kitap okuma, spor yapma, üretme ve paylaşmaya dayanan bir takım etkinliklere önem vermesi gerekmektedir.

- ❏ Mutlaka çocukların izlediği programlar çocuklar ve yetişkinlerle birlikte izlenmelidir. Böylece hem o program hakkında fikir sahibi olup çocuklara uygun olup olmadığına karar verilebilir, hem de programın ardından çocuklarla sohbet ederek o programdan çocukların neler kazandığı yada nasıl etkilendiği görülebilir.

- ❏ Televizyon izleme ile ilgili kesin kurallar koymak, yemek sırasında yada yapılması gereken işler bitirilmeden çocukların televizyon karşısına geçmesine izin verilmemelidir.
- ❏ Televizyonu belirli programlar için açıp bu programlar bittikten sonra kapama ile ilgili kurallar konmalı ve televizyonun kapanmasının ardından mutlaka alternatif etkinlik ortamları sunulmalıdır.

- Eğer çocuklar Şiddet içeren sahneleri izlemek durumunda kalırsa bu durumda çocuklara bu gibi davranışların insanları incittiğinden bahsedilmeli ve bir olayın Şiddet kullanmadan nasıl çözebileceği hakkında düşünmeye sevk edilmeli.

- Televizyonda çocukların anlayamayacağı karmaşık bir olayla karşılaşıldığında bunun yetişkin desteği ile çocuk tarafından analiz edilmesi sağlanmalıdır.
- Hangi programları izlemek istediğiyle ilgili çocuklarla birlikte plan yapılmalı ve çocuklar izlemek istediği bir programı kendilerinin seçmesine izin verilmeli ve mutlaka o program bittikten sonra çocuklar televizyonu kapatması için yönlendirilmeli.

• Televizyon izleme zamanının ardından başka eğlenceli etkinlikler ile çocukların öğrendiklerini pekiştirmek yararlı olacaktır. Örneğin sevdiği bir televizyon kahramanının resmini yapması, izlediği programdaki olayların öyküsünü yazmasını veya resimlerini yapmasını, o günkü programda öğrendiği yeni kelimeleri sözlükten araştırmasını, kendi bir program hazırlamak istese nasıl bir program hazırlayacağını kaleme almasını vb... sağlamak yararlı olacaktır.

- Çocukların çeşitli belgeselleri, aile bağlarının ve sevginin vurgulandığı diziler ve komedileri izlemeleri için yönlendirmek çocukta televizyon izleme doyumuna yardımcı olacaktır.

SONUÇ

- Kontrollü şekilde televizyon izleme olumsuz olabilecek davranışların ortaya çıkmasını engelleyip çocukların kendileri için yararlı olan bir takım becerileri kazanmasında yardımcı olabilecektir. Bunun için çocuklara yukarıdaki bilgiler ışığında çok küçük yaşlardan itibaren iyi, doğru ve planlı şekilde televizyon izleme alışkanlığı kazandırmak gerekmektedir.

✎ Televizyonu asla çocuklar için bir oyalama aracı olarak görmemek, çocukların yeni şeyleri eğlenerek öğrenebilecekleri bir öğrenme aracı olarak kabul etmemek ve bu doğrultuda kullanmamak gerekmektedir.

ANKET SORU ÖRNEKLERİ

- Öğrencilerin akşam ne kadar süre televizyon izledikleri
- İzledikleri herhangi bir programdan nasıl ders çıkardıkları
- Sevdiği bir kahramanın resmini yapması, izlediği programdaki olayların öyküsünü yazması,
- Eğer kendileri bir program hazırlasaydı nasıl bir program hazırlardı.

soruları yönelebilir

